

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. jaanuar 1997*

Välis- ja julgeolekupoliitika – Ühine kaubanduspoliitika – Rahaliste vahendite
külmutamine – Sanktsioonid Serbia ja Montenegro vabariikide vastu

Kohtuasjas C-124/95,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Iirimaa Court of Appeal (England and Wales) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

The Queen

huvitatud isik: **Centro-Com Srl**

ja

HM Treasury ja Bank of England,

eelotsust EÜ asutamislepingu artiklite 113 ja 234 ning nõukogu 1. juuni 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 1432/92 (Euroopa Majandusühenduse ning Serbia ja Montenegro vabariikide vahelise kaubavahetuse keelustamise kohta, EÜT L 151, lk 4) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed G. F. Mancini, Moitinho de Almeida ja J. L. Murray, kohtunikud P. J. G. Kapteyn (ettekandja), C. Gulmann, D. A. O. Edward, J. P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann ja H. Ragnemalm,

kohtujurist: F. G. Jacobs,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Centro-Com Srl, mida esindas advokaat R. Luzzatto, Milano,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: *Assistant Treasury Solicitor* J. E. Collins, keda abistasid *barrister* S. Richards ja *barrister* R. Thompson,

– Belgia valitsus, keda esindas välisministeeriumi õigustalituse haldusdirektor J. Devadder,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

– Itaalia valitsus, esindaja: välisministeeriumi diplomaatiliste erimeelsuste osakonna juhataja professor U. Leanza, keda abistas riiklik esindaja I. M. Braguglia,

– Madalmaade valitsus, keda esindas J. G. Lammers,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindasid peaõigusnõunik P. Gilsdorf ja õigustalituse ametnik C. Bury,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 25. juuni 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Centro-Com Srl (esindaja: Riccardo Luzzatto), Ühendkuningriigi valitsus (esindaja: John E. Collins, keda abistasid Stephen Richards ja Rhodri Thompson), Madalmaade valitsus (esindaja: välisministeeriumi abiõigusnõunik Marc Fierstra) ja komisjon (esindajad: Peter Gilsdorf ja Claire Bury),

olles 24. septembri 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Court of Appeal (England and Wales) esitas 27. mai 1994. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. aprillil 1995, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust asutamislepingu artiklite 113 ja 234 ning nõukogu 1. juuni 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 1432/92 (Euroopa Majandusühenduse ning Serbia ja Montenegro vabariikide vahelise kaubavahetuse keelustamise kohta, EÜT L 151, lk 4, edaspidi „sanktsioonide määrus”) tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused kerkisid esile seoses Itaalia õiguse alusel asutatud äriühingu Centro-Com srl (edaspidi „Centro-Com”) esitatud hagiga Treasury nimel tegutseva Bank of Englandi poliitika muutmise ja nelja otsuse vastu, millega Londoni Barclays Bankile ei antud luba ühelt Jugoslaavia kontolt Centro-Comi kontole üle kanda summasid, millega oli vaja tasuda Itaaliast Montenegrosse eksporditud meditsiinitoodete eest.

3. 30. mail 1992 võttis ÜRO Julgeolekunõukogu ÜRO põhikirja VII peatüki alusel vastu resolutsiooni 757 (1992), millega kehtestati sanktsioonid Jugoslaavia Liitvabariigi (Serbia ja Montenegro) vastu.

4. Resolutsiooni 757 (1992) artikli 4 punkti c kohaselt peavad kõik riigid takistama, et nende kodanike poolt või territooriumilt müüdaks või tarnitaks mis tahes tooret või kaupa, olenemata sellest, kas see pärineb nende territooriumilt või mitte, mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule, kes asub Jugoslaavia Liitvabariigis (Serbia ja Montenegro), või mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule selle vabariigi territooriumil toimuva või sealt korraldatava äritegevuse jaoks. See keeld ei puuduta siiski puhtmeditsiinilisi tarbeid ega toiduaineid, mille kohta tuleb teatada resolutsiooni 724 (1991) alusel loodud komiteele.

5. Samuti peavad kõik riigid resolutsiooni 757 (1992) artikli 5 kohaselt takistama oma kodanikel ning kõigil oma territooriumil viibivatel isikutel rahaliste vahendite või muude finants- või majanduslike ressursside Jugoslaavia Liitvabariigi (Serbia ja Montenegro)

ametiasutustele ja äri-, tööstus- või kommunaalteenustajatele edastamist ja ükskõik millisel viisil nende käsutusse andmist ning rahaliste vahendite üleandmist Jugoslaavia Liitvabariigis (Serbia ja Montenegro) asuvatele füüsilistele ja juriidilistele isikutele, välja arvatud üksnes meditsiinilise, humanitaarse või toiduainete ostmise eesmärgiga maksed.

6. Ühenduses rakendas resolutsiooni 757 (1992) nõukogu, kes andis sanktsioonide määruse.

7. Selle määruse artikli 1 punkti b kohaselt on 31. maist 1992 keelatud kõigi ühendusest pärinevate või sealt tulevate toorainete ja kaupade eksportimine Serbia ja Montenegro vabariikidesse.

8. Sanktsioonide määruse artikli 2 punkti a kohaselt ei kehti see keeld siiski „puhtmeditsiiniliseks otstarbeks mõeldud tooraine ja kauba ning toiduainete eksportimisel Serbia ja Montenegro vabariikidesse, millest teatatakse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 724 (1991) alusel loodud komiteele” (edaspidi „sanktsioonide komitee”).

9. Peale selle on artiklis 3 sätestatud: „Puhtmeditsiiniliseks otstarbeks mõeldud toorainet ja kaupa ning toiduaineid võib Serbia ja Montenegro vabariikidesse eksportida üksnes liikmesriikide pädevate asutuste antud loa alusel.”

10. Vastavalt United Nations Act'i 1946 artiklile 1 andis Ühendkuningriigi valitsus 4. juunil 1992 korralduse – Serbia and Montenegro (United Nations Sanctions) Order –, millega keelati kõigil isikutel ilma Secretary of State'i loata Serbia või Montenegroga seotud isikutele igasugust kaupa tarnida või üle anda.

11. Selle meetme artiklis 10 on muuhulgas sätestatud, et ilma Treasury poolt või tema nimel antud loata ei tohi keegi teha makseid ega üle anda kulda, väätapabereid või muud liikuvat vara, kui selle makse või üleandmise tulemusel võib Serbia või Montenegroga seotud isiku käsutusse sattuda rahalisi vahendeid või muid finants- või majanduslikke ressursse või kui selle tulemus on rahaliste vahendite ülekandmine sellele isikule või tema kasuks.

12. 8. juuni 1992. aasta teadaandega täpsustas Bank of England Treasury nimel, et ta vaatab läbi taotlused, millega palutakse luba debiteerida Serbia ja Montenegro kontosid heategeva või humanitaarse eesmärgiga maksete tegemiseks. Tema poliitika seisnes põhiliselt selles, et ta lubas Serbia ja Montenegro kontosid debiteerida selleks, et tasuda ÜRO poolt heakskiidetud meditsiinilise ja humanitaarse ekspordi eest Serbiasse ja Montenegrosse, olenemata sellest, kas see eksporditakse Ühendkuningriigist või mõnest teisest riigist.

13. Olles saanud ÜRO sanktsioonide komiteelt heakskiidu ning Itaalia pädevatelt asutustelt sanktsioonide määruse artiklis 3 ette nähtud eelneva loa, eksportis Centro-Com Itaaliast 15. oktoobrist 1992 kuni 6. jaanuarini 1993 kahele Montenegros asuvatele hulgimüügiteenustajale viisteist partiid farmaatsiatooteid ja vereanalüüside tegemise tehnikat.

14. Selle ekspordi eest tasumiseks tuli debiteerida Jugoslaavia Riigipanga hoiuarvet Barclays Bankis ning viimane küsis Bank of Englandilt iga partii kohta eraldi kirjaga selle konto debiteerimise kohta luba. 23. veebruariks 1993 oli Bank of England

viieteistkümnest taotlusest üksteist heaks kiitnud ja Barclays Bank oli vastavad summad Centro-Comile välja maksnud.

15. Pärast aruandeid, milles kirjeldati sanktsioonide komitee poolt Serbiasse ja Montenegrosse kauba ekspordimiseks kehtestatud lubade andmise korra kuritarvitusi, näiteks kauba vale kirjeldus ja komitee väljastatud või pealtnäha väljastatud dokumentide ebausaldusväärsus, otsustas Treasury oma poliitikat muuta, lubades sanktsioonidest vabastatud kauba, näiteks meditsiinitorude ekspordi eest tasuta Ühendkuningriigis asuvate Serbia või Montenegro rahaliste vahenditega ainult siis, kui seda kaupa eksporditakse Ühendkuningriigi territooriumilt.

16. Nagu eelotsusetaotlusest selgub, on üks selle uue poliitika põhjendusi asjaolu, et nii saavad Ühendkuningriigi võimud Serbiasse ja Montenegrosse eksporditavat kaupa tõhusalt kontrollida, et teha kindlaks, kas need vastavad tõesti kirjeldusele, ning et Briti pankades asuvaid arveid ei lubataks debiteerida muudeks kui meditsiinilisel ja humanitaarsel eesmärgil tehtavateks makseteks.

17. Sellest tulenevalt teatas Bank of England 25. veebruari 1993. aasta kirjaga Barclays Bankile, et nüüdsest peale ei rahulda ta enam taotlusi, millega küsitakse luba Briti pankades asuvate Serbia ja Montenegro kontode debiteerimiseks, et tasuda mujalt kui Ühendkuningriigist Serbiasse või Montenegrosse eksporditava kauba eest. Neil asjaoludel keeldus Bank of England nelja eraldi otsusega Barclays Banki ülejäänud taotlusi rahuldama.

18. Niisiis ei ole Court of Appeal kindel, kas see poliitikamuutus ja neli vaidlusalust otsust on asutamislepingu artikliga 113 ja sanktsioonide määrusega kooskõlas. Neil asjaoludel otsustas ta kohtuliku arutamise peatada ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas ühenduse ühise kaubanduspoliitikaga, eriti EÜ asutamislepingu artikliga 113 ja nõukogu määrusega (EMÜ) nr 1432/92 (Euroopa Majandusühenduse ning Serbia ja Montenegro vabariikide vahelise kaubavahetuse keelustamise kohta, EÜT L 151, 3.6.1992, lk 4) on kooskõlas, et liikmesriik A võtab liikmesriigi tasemel meetmed, millega ta keelab oma territooriumil hoiustatavate, kuid Serbias või Montenegros asuvale isikule kuuluvate rahaliste vahendite vabastamise, kui

1. rahaliste vahendite vabastamist taotletakse selleks, et liikmesriigi B kodanikule oleks võimalik maksta tema poolt liikmesriigist B Serbiasse või Montenegrosse eksporditud toodete eest,

2. a) ÜRO sanktsioonide komitee on kinnitanud, et tooted on mõeldud puhtmeditsiiniliseks otstarbeks ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 757 tähenduses,

b) eksporditavate toodete kohta on saadud eelnev ekspordiluba, mille on vastavalt määrusele nr 1432/92 väljastanud liikmesriigi B pädevad asutused,

3. liikmesriigi meetmed lubavad rahaliste vahendite vabastamist, et maksta samasuguste toodete ekspordi eest liikmesriigist A endast, kui eelmainitud ekspordiluba (punkti 2 alapunkt b) on väljastanud liikmesriigi A pädevad asutused, ja

4. liikmesriik A on pidanud selliste riigisiseste meetmete võtmist vajalikuks või kasulikuks, et võimaldada Julgeolekunõukogu resolutsiooni 757 tõhusat rakendamist?

2) Kas EÜ asutamislepingu sätetel on mingi mõju esimesele küsimusele antavale vastusele?”

Esimene küsimus

19. Selle küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas EMÜ asutamislepingu artikliga 113 kehtestatud ühine kaubanduspoliitika, mida rakendatakse sanktsioonide määrusega, keelab liikmesriigil A ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 757 (1992) tõhusa rakendamise huvides võtta meetmeid, millega keelatakse tema territooriumil hoiustatavaid Serbia või Montenegro rahalisi vahendeid vabastada liikmesriigi B kodaniku poolt sellest riigist Serbiasse või Montenegrosse eksporditavate kaupade eest tasumiseks, kuna liikmesriik A lubab sellise ekspordi eest tasuda ainult siis, kui kaupa eksporditakse tema territooriumilt ning selleks on tema pädevatelt asutustelt eelmainitud määruse kohaselt enne luba saadud, samas kui ÜRO sanktsioonide komitee on tunnistanud asjaomased kaubad puhtmeditsiiniliseks otstarbeks mõeldud toodeteks ning nende kohta on olemas sanktsioonide määrusele vastav liikmesriigi B pädeva asutuse luba.

20. Selle küsimusega tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus kaks probleemi, mis on seotud ühise kaubanduspoliitika sfääris kohaldatavate eeskirjadega.

21. Esimene probleem puudutab välis- ja julgeolekupoliitiliste meetmete, näiteks resolutsiooni 757 (1992) tõhusaks rakendamiseks mõeldud meetmete, ja ühise kaubanduspoliitika vahelist suhet.

22. Teine probleem puudutab ühise kaubanduspoliitika ja asutamislepingu artikli 113 alusel vastu võetud asjakohaste õigusaktide ulatust.

Välis- ja julgeolekupoliitiliste meetmete ja ühise kaubanduspoliitika vaheline suhe

23. Ühendkuningriigi valitsus väidab, et põhikohtuasjas vaidlusesemeks olevad liikmesriigi meetmed on võetud vastavalt liikmesriikide välis- ja julgeolekupoliitilisele pädevusele, mis hõlmab tema ÜRO põhikirja ja resolutsioonide kohaseid kohustusi. Nende meetmete kehtivust ei saa mõjutada ühenduse ainupädevus ühise kaubanduspoliitika alal ega sanktsioonide määru, millega kõigest rakendatakse ühenduse tasandil liikmesriikide välis- ja julgeolekupoliitilist pädevust.

24. Selles osas tuleb rõhutada, et liikmesriigid on oma pädevuse välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas tõesti säilitanud. Põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal reguleerisid nende koostööd selles valdkonnas peamiselt ühtse Euroopa akti III jaotise sätted.

25. Tuleb siiski meenutada, et liikmesriigid peavad teostama oma pädevust ühenduse õigust järgides (vt 10. detsembri 1969. aasta otsust liidetud kohtuasjades 6/69 ja 11/69: komisjon vs. Prantsusmaa, EKL 1969, lk 523, punkt 17; 7. juuni 1988. aasta otsust kohtuasjas 57/86: Kreeka vs. komisjon, EKL 1988, lk 2855, punkt 9; 21. juuni 1988. aasta

otsust kohtuasjas 127/87: komisjon vs. Kreeka, EKL 1988, lk 3333, punkt 7, ja 25. juuli 1991. aasta otsust kohtuasjas C-221/89: Factortame jt, EKL 1991, lk I-3905, punkt 14).

26. Samamoodi ei välju liikmesriikide meetmed, mille tagajärjeks on teatud toodete ekspordi takistamine või piiramine, ühise kaubanduspoliitika valdkonnast, kui nendega tahetakse saavutada välis- ja julgeolekupoliitilisi eesmärke (vt 17. oktoobri 1995. aasta otsust kohtuasjas C-70/94: Werner, EKL 1995, lk I-3189, punkt 10).

27. Järelikult ei tähenda asjaolu, et liikmesriigid võivad oma pädevuse teostamisel välis- ja julgeolekupoliitilisi meetmeid võtta, veel seda, et need meetmed ei peaks järgima ühenduse poolt ühise kaubanduspoliitika valdkonnas vastu võetud õigusnorme, mis on sätestatud asutamislepingu artiklis 113.

28. Kui liikmesriigid väljendasid oma selget soovi asutamislepingu artiklil 113 põhineva ühenduse meetme järele, millest sai sanktsioonide määrus, teostasid nad just nimelt oma riigisisest välis- ja julgeolekupoliitilist pädevust.

29. Nagu nähtub sanktsioonide määruuse põhjendustest, lähtub määrus tegelikult ühenduse ja selle liikmesriikide otsusest, mis võeti vastu poliitilise koostöö raames ning mis väljendas nende soovi kasutada ühenduse õigusakti selleks, et rakendada ühenduses teatavaid ÜRO Julgeolekunõukogu poolt Serbia ja Montenegro vabariikide vastu võetud sanktsioonide aspekte.

30. Eelnevast järeldub, et isegi kui selliste meetmete võtmisega, mis on põhikohtuasjas vaidlusesemeks, teostatakse liikmesriigi välis- ja julgeolekupoliitilist pädevust, peavad nad järgima ühisest kaubanduspoliitikast tulenevaid ühenduse eeskirju.

Ühise kaubanduspoliitika ja asutamislepingu artikli 113 alusel vastu võetud asjakohaste õigusaktide ulatus

31. Ühendkuningriigi valitsus väidab, et igal juhul ei ole sellised rahaliste vahendite vabastamist piiravad liikmesriigi meetmed, nagu põhikohtuasjas käsitletakse, kaubanduspoliitilised meetmed, nii et nad ei kuulu ühise kaubanduspoliitika alla.

32. Selles osas tuleb meenutada, et isegi kui sellised meetmed ei ole kaubanduspoliitilised meetmed, võivad nad siiski olla vastuolus ühenduses elluviidava ühise kaubanduspoliitikaga, sest nad rikuvad selle poliitika raames vastu võetud ühenduse õigusakte.

33. Järelikult tuleb uurida, kas sellised meetmed, nagu põhikohtuasjas käsitletakse, on kooskõlas nii sanktsioonide määruusega kui ka nõukogu 20. detsembri 1969. aasta määruusega (EMÜ) nr 2603/69, millega kehtestatakse ühised ekspordieeskirjad (EÜT L 324, lk 25, ELT eriväljaanne 11/11, lk 12, edaspidi „ekspordimäärus”).

34. Sanktsioonide määruuses ei leidu sellega lubatava ekspordi eest tasumise kohta mingeid sõnaselgeid sätteid.

35. Et selle määruuse artikli 1 punktis b keelatakse eksport Serbiasse ja Montenegrosse, kujutab ta endast erandit ekspordimääruuse sätetest.

36. See erand ei laiene siiski puhtmeditsiiniliseks otstarbeks mõeldud toodete ekspordile Serbiasse ja Montenegrosse, kui need tooted vastavad sanktsioonide määruse artikli 2 punktis a ja artiklis 3 sätestatud tingimustele. Sellest järeldeb, et selle ekspordi suhtes kehtib ekspordimäärusega kehtestatud üldine kord.

37. Ekspordimääruse artiklis 1 on sätestatud: „Toodete eksport Euroopa Majandusühendusest kolmandatesse riikidesse on vaba, see tähendab, et toodete suhtes ei kohaldata mingeid koguselisi piiranguid, välja arvatud need, mida kohaldatakse käesoleva määruse sätete alusel.”

38. Sama määruse artiklis 11 on ette nähtud üks selline erand – seal on sätestatud: „Ilma et see piiraks muude ühenduse sätete kohaldamist, ei takista käesolev määrus liikmesriike kehtestamast või kohaldamast ekspordi koguselisi piiranguid, selleks et tagada kõlblus, avalik kord või julgeolek ning inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitse ning kunstilise, ajaloolise või arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse kaitse või tööstus- ja kaubandusomandi kaitse.”

39. Ühendkuningriigi valitsus kahtleb esiteks, kas pangas hoitavate rahaliste vahendite vabastamise piiranguid saab käsitada kolmandatesse riikidesse toimuva ekspordi koguselise piiranguna ekspordimääruse artikli 1 tähenduses.

40. Selles osas tuleb meenutada, et selle määruse artikliga 1 rakendatakse ühenduse tasandil ekspordivabaduse põhimõtet, ning seega tuleks teda tõlgendada nii, et tema kohaldamisalasse kuuluvad ka liikmesriikide võetud meetmed, millel on koguselise piiranguga samaväärne toime, sest nende kohaldamine võib viia ekspordikeeluni (vt eespool viidatud kohtuotsuse Werner punkti 22 ja 17. oktoobri 1995. aasta otsust kohtuasjas C-83/94: Leifer jt, EKL 1995, lk I-3231, punkt 23).

41. Kui aga liikmesriigi meetmed ei luba vabastada Serbia või Montenegro rahalisi vahendeid Serbiasse ja Montenegrosse seaduslikult ekspordida lubatud kauba eest tasumiseks muidu, kui seda kaupa eksporditakse tema enda territooriumilt, piiravad nad selle kauba eest tasumist, mis on sama oluline eksporditehingu osa nagu kaupade tarnimine.

42. Sellised liikmesriigi meetmed, mis piiravad ühenduse tasandil ekspordivabadust, on koguselise piiranguga samaväärsed, sest nende kohaldamine takistab teistest liikmesriikidest saadetava kauba eest tasumist ning muudab seega niisugused eksporditehingud võimatuks.

43. Ühendkuningriigi valitsus leiab, et nõue, et kaupa tuleks ekspordida tema territooriumilt, on avaliku julgeoleku seisukohalt õigustatud. Võttes arvesse sanktsioonide komitee väljastatavate lubade süsteemi rakendamisega seotud raskusi, on selline nõue vajalik, et tagada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 757 (1992) võtta otsustatud sanktsioonide tõhus rakendamine, sest nii on Briti võimudel võimalik Serbiasse ja Montenegrosse eksporditavat kaupa ise kontrollida.

44. Selles osas tuleb meenutada, et avaliku julgeoleku mõiste ekspordimääruse artikli 11 tähenduses hõlmab nii liikmesriikide sise- kui ka välisjulgeolekut ning järelikult võib välissuhete või rahvaste rahuliku koeksisteerimise tõsine häirimine mõjutada liikmesriigi välisjulgeolekut (eespool viidatud kohtuotsuse Werner punktid 25 ja 27 ning kohtuotsuse Leifer jt punktid 26 ja 28).

45. Meede, mis on võetud, rakendamaks sanktsioone, mis kehtestati ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga rahumeelse lahenduse saavutamise eesmärgil Bosnia-Hertsegoviinas, mille olukord ohustab rahvusvahelist rahu ja julgeolekut, kuulub seega ekspordimääruse artiklis 11 ette nähtud erandi kohaldamisalasse.

46. Liikmesriigi tuginemine ekspordimääruse artiklile 11 ei ole aga enam õigustatud, kui selles artiklis loetletud huvide kaitsmiseks vajalikud meetmed on sätestatud ühenduse õigusnormidega (vt EMÜ asutamislepingu artiklile 36 tuginemise kohta 10. juuli 1984. aasta otsust 72/83: Campus Oil jt, EKL 1984, lk 2727, punkt 27).

47. Sanktsioonide määruhes, mille eesmärk on rakendada ÜRO Julgeolekunõukogu kehtestatud sanktsioonide teatud aspekte kogu ühenduses ühtemoodi, on aga täpsustatud tingimused, mille täitmisel on meditsiiniliste eksport Serbiasse ja Montenegrose lubatud, nimelt nendest toimingutest sanktsioonide komiteele teatamine ja ekspordiloo väljastamine liikmesriikide pädevate asutuste poolt.

48. Neil asjaoludel ei saa liikmesriigi meetmeid, mis ei luba Serbia või Montenegro rahalisi vahendeid nendesse vabariikidesse eksporditava kauba eest maksmiseks vabastada muidu, kui selle liikmesriigi asutused on kõnealuste toodete olemust enne kontrollinud ja ekspordiloo väljastanud, õigustatuks lugeda, sest sanktsioonide tõhusat rakendamist suudab tagada teistes liikmesriikides kehtiv sanktsioonide määrusele vastav loa andmise kord, eriti selle liikmesriigi oma, kust kaupa eksporditakse.

49. Selles osas peavad liikmesriigid üksteist usaldama seoses selle liikmesriigi pädevate asutuste tehtud kontrollidega, kust kõnealused tooted teele saadetakse (vt 25. jaanuari 1977. aasta otsust kohtuasjas 46/76: Bauhuis, EKL 1977, lk 5, punkt 22, ja 23. mai 1996. aasta otsust kohtuasjas C-5/94: Hedley Lomas, EKL 1996, lk I-2553, punkt 19).

50. Käesoleval juhul ei anna miski põhjust arvata, et liikmesriikide lubade andmise süsteem, mis on sätestatud sanktsioonide määruse artiklis 3, ei oleks korralikult toimunud.

51. Viimaks tuleb meenutada, et ekspordimääruse artiklit 11 kui erandit määruse artiklis 1 esitatud ekspordivabaduse põhimõttest tuleb igal juhul tõlgendada, laiendamata artikli mõju rohkem kui sellega tagatavate huvide kaitsmiseks vajalik (eespool viidatud kohtuotsuse Leifer jt punkt 33).

52. Käesoleval juhul on liikmesriigil võimalik oma kõnealuseid huve kaitsta meetmetega, mis piiravad ekspordivabadust vähem kui nõue, et kõiki kaupu eksporditaks tema territooriumilt. Nõnda võib liikmesriik, kellel on teise liikmesriigi pädevate asutuste väljastatud ekspordiloo mainitud kaupade kirjelduste täpsuses tõsiseid kahtlusi, enne oma territooriumil asuvate kontode debiteerimise lubamist kasutada vastastikust koostööd, mis on ette nähtud nõukogu 19. mai 1981. aasta määruses (EMÜ) nr 1468/81 liikmesriikide haldusasutuste vastastikusest abist ning haldusasutuste ja komisjoni vahelisest koostööst tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks (EÜT L 144, lk 1).

53. Eelnevaid kaalutlusi arvesse võttes tuleb vastata, et asutamislepingu artikliga 113 kehtestatud ühine kaubanduspoliitika, mida rakendatakse sanktsioonide määruse ja ekspordimäärusega, keelab liikmesriigil A ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 757 (1992) tõhusa rakendamise huvides võtta meetmeid, millega keelatakse tema territooriumil hoiustatavaid Serbia või Montenegro rahalisi vahendeid vabastada

liikmesriigi B kodaniku poolt sellest riigist Serbiasse või Montenegrosse eksporditavate kaupade eest tasumiseks, kuna liikmesriik A lubab sellise ekspordi eest tasuda ainult siis, kui kaupa eksporditakse tema territooriumilt ning selleks on tema pädevatelt asutustelt sanktsioonide määruse kohaselt enne luba saadud, samas kui ÜRO sanktsioonide komitee on tunnistanud asjaomased kaubad puhtmeditsiiniliseks otstarbeks mõeldud toodeteks ning nende kohta on olemas sanktsioonide määrusele vastav liikmesriigi B pädeva asutuse luba.

Teine küsimus

54. Selle küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liikmesriigi meetmed, mis osutuvad vastuoluliseks ühise kaubanduspoliitikaga, mis on ette nähtud asutamislepingu artiklis 113 ja seda poliitikat rakendavates ühenduse määrustes, võivad siiski olla õigustatud EMÜ asutamislepingu artikliga 234, sest asjaomane liikmesriik kavatseb täita nende meetmete abil oma kohustusi, mis tulenevad enne EMÜ asutamislepingu jõustumist või enne selle liikmesriigi ühinemist teiste liikmesriikidega ja kolmandate riikidega sõlmitud lepingutest.

55. Asutamislepingu artikli 234 esimeses lõigus on sätestatud, et asutamislepingu sätted ei mõjuta õigusi ja kohustusi, mis tulenevad enne asutamislepingu jõustumist ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel sõlmitud lepingutest.

56. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on selle sätte eesmärk täpsustada vastavalt rahvusvahelise õiguse põhimõtetele, et asutamislepingu kohaldamine ei mõjuta liikmesriigi kohustust järgida varem sõlmitud lepingust tulenevaid kolmanda riigi õigusi ning täita oma vastavaid kohustusi (28. märtsi 1995. aasta otsus kohtuasjas C-324/93: Evans Medical ja Macfarlan Smith, EKL 1995, lk I-563, punkt 27).

57. Järelikult tuleb selleks, et teha kindlaks, kas ühenduse õigusnormi kohaldamist võib takistada varasem rahvusvaheline leping, uurida, kas viimatinimetatu paneb asjaomasele liikmesriigile kohustusi, mille täitmist võivad veel nõuda lepingupoolteks olevad kolmandad riigid (eespool viidatud kohtuotsuse Evans Medical ja Macfarlan Smith punkt 28).

58. Kontrollimine, millised on asjaomasele liikmesriigile varasema rahvusvahelise lepinguga seatud kohustused, ning nende piiride kindlakstegemine, et otsustada, mil määral need kohustused ühenduse õigusnormide kohaldamist takistavad, ei kuulu aga mitte eelotsusemenetluse raames Euroopa Kohtu pädevusse, vaid liikmesriigi kohtu pädevusse (eespool viidatud kohtuotsuse Evans Medical ja Macfarlan Smith punkt 29).

59. Nõnda tuleb liikmesriigi kohtul uurida, kas talle esitatud kohtuasja asjaolude puhul, kus ÜRO sanktsioonide komitee on ekspordi heaks kiitnud ning eksporditava riigi pädevad asutused selleks loa andnud, on poliitika muutmine ja neli rahaliste vahendite vabastamist keelavat otsust vajalikud, tagamaks, et asjaomane liikmesriik täidaks oma kohustused, mis tulenevad ÜRO põhikirjast ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonist 757 (1992).

60. Muuhulgas tuleb meenutada, et kui rahvusvaheline leping lubab liikmesriigil võtta ühenduse õigusega vastuollu minevat meetet, kuid ei kohusta teda selleks, peab see liikmesriik selle meetme võtmata jätma (eespool viidatud kohtuotsuse Evans Medical ja Macfarlan Smith punkt 32).

61. Seega tuleb vastata, et liikmesriigi meetmed, mis osutuvad vastuoluliseks ühise kaubanduspoliitikaga, mis on ette nähtud asutamislepingu artiklis 113 ja seda poliitikat rakendavates ühenduse määrustes, on asutamislepingu artikliga 234 õigustatud ainult siis, kui nad on vajalikud, tagamaks, et asjaomane liikmesriik täidaks oma kohustused kolmandate riikide ees, mis tulenevad enne asutamislepingu jõustumist või enne selle liikmesriigi ühinemist sõlmitud lepingust.

Kohtukulud

62. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Ühendkuningriigi valitsuse, Belgia valitsuse, Itaalia valitsuse, Madalmaade valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Court of Appeal (England and Wales) 27. mai 1994. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. EMÜ asutamislepingu artikliga 113 kehtestatud ühine kaubanduspoliitika, mida rakendatakse nõukogu 1. juuni 1992. aasta määrusega (EMÜ) nr 1432/92 Euroopa Majandusühenduse ning Serbia ja Montenegro vabariikide vahelise kaubavahetuse keelustamise kohta ning nõukogu 20. detsembri 1969. aasta määrusega (EMÜ) nr 2603/69, millega kehtestatakse ühised ekspordieeskirjad, keelab liikmesriigil A ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 757 (1992) tõhusa rakendamise huvides võtta meetmeid, millega keelatakse tema territooriumil hoiustatavaid Serbia või Montenegro rahalisi vahendeid vabastada liikmesriigi B kodaniku poolt sellest riigist Serbiasse või Montenegrosse eksporditavate kaupade eest tasumiseks, kuna liikmesriik A lubab sellise ekspordi eest tasuta ainult siis, kui kaupa eksporditakse tema territooriumilt ning selleks on tema pädevatelt asutustelt määruse nr 1432/92 kohaselt enne luba saadud, samas kui ÜRO sanktsioonide komitee on tunnistanud asjaomased kaubad puhtmeditsiiniliseks otstarbeks mõeldud toodeteks ning nende kohta on olemas määrusele nr 1432/92 vastav liikmesriigi B pädeva asutuse luba.

2. Liikmesriigi meetmed, mis osutuvad vastuoluliseks ühise kaubanduspoliitikaga, mis on ette nähtud asutamislepingu artiklis 113 ja seda poliitikat rakendavates ühenduse määrustes, on EMÜ asutamislepingu artikliga 234 õigustatud ainult siis, kui nad on vajalikud, tagamaks, et asjaomane liikmesriik täidaks oma kohustused kolmandate riikide ees, mis tulenevad enne asutamislepingu jõustumist või enne selle liikmesriigi ühinemist sõlmitud lepingust.

Rodríguez Iglesias

Mancini

Moitinho de Almeida

Murray

Kapteyn

Gulmann

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Ragnemalm

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. jaanuaril 1997 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias